

7/109

T.C.
BAŞBAKANLIK
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığı

SÜRELİDİR

Sayı : B.02.0.003/06/01156

30/1/2003

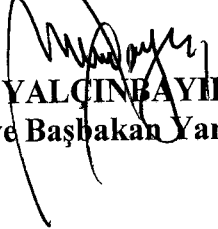
Konu :

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : TBMM-Kan.Kar.Md. A.01.0.GNS.010.00.02-7/109-440/2303 sayılı yazınız.

Ağrı Milletvekili Sayın Mehmet Melik ÖZMEN tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilen yazılı soru önergesine ilişkin cevap ekte sunulmuştur.

Gereğini saygı ile arz ederim.

Ertuğrul YALÇINBAYIR
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Eki :

2 Adet yazılı soru önergesi (4 sayfa)

DAĞITIM :

Gereği İçin :

TBMM Başkanlığına

Bilgi İçin :

Başbakanlığa

AVRUPA BİRLİĞİ FİNANSMAN VE FON UYGULAMALARININ ÜLKELERE ETKİSİNE İLİŞKİN SORU ÖNERGESİ

Avrupa Birliği'nin 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde gerçekleştirdiği Helsinki Zirvesinde Ülkemizin tam üyeliğe adaylığının kabul edilmesiyle Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri yeni bir sürece girmiş bulunmaktadır.

Ülkemizin tam üyelik sürecinde uygulanmakta olan Katılım Öncesi Stratejinin en önemli unsurlarından birini Mali İşbirliği oluşturmaktadır. Avrupa Birliği tarafından, Türkiye'nin diğer adaylarla aynı yasal ve teknik zeminde değerlendirilmesi ve aynı prosedürlere tabi olmasını teminen Türkiye'ye yapılacak hibe nitelikli yardımları tek bir çerçeve altına toplayan "Türkiye için Katılım Öncesi Mali Yardıma Dair Çerçeve Tüzük" 17 Aralık 2001 tarihi itibarıyla kabul edilmiş olup, Avrupa Birliği Resmi Gazetesinde yayımlanarak 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Tüzük ile Avrupa Birliği Türkiye'den, üyelik öncesi dönemde mevcut aday ülkeler tarafından benimsenen ve katılım öncesi mali yardımların hayata geçirilmesi için oluşturulmuş Merkezi Olmayan Yapılanmanın oluşturulmasını beklemektedir. AB, bu yapılanma ile Mali İşbirliği kapsamında hayata geçirilecek olan projelerin seçiminin Komisyon yerine aday ülkeler tarafından gerçekleştirilmesini benimsemektedir. Merkezi olmayan yapılanma içerisinde söz konusu projelerin programlama ve koordinasyonu ile uygulanmasının farklı birimler tarafından yürütülmesi öngörülmektedir.

AB, yardımların verilmesi için bir ön koşul niteliğinde olan ve diğer tüm aday ülkelere uygulanmakta olan bu yapılanmanın da bir an önce gerçekleştirilmesini talep etmektedir. Diğer aday ülkelerle aynı kurumsal yapılanmanın gerçekleştirilmesi, aynı terminolojinin kullanılması, üye devletlerin adaylarla işbirliğinin yanı sıra adayların da birbirleri ile ilişkisi ve yürütülecek ortak projelerin başarısı açısından önem kazanmaktadır. Ayrıca, bu yapılanma, üyelik döneminde Topluluk fonlarının kullanımı için aday ülkeleri hazırlamaktadır. Bu bağlamda, talep edilen yapılanma, kısa dönemli değil üyelik sonrasında da kullanılabilecek bir yapı niteliğinde olacaktır.

Aday ülkeler AB üyeliği ile birlikte üye ülkelere "Yapısal Fonlar" kanalı ile sağlanan AB mali yardımlardan yararlanma imkanına kavuşacaklardır. Avrupa Birliği içerisinde temel olarak üye ülkeler ve üye ülkelerin bölgeleri arasında ekonomik ve sosyal gelişmişlik farklarını azaltmaya yönelik oluşturulmuş Yapısal Fonların başlıca hedefleri şunlardır:

- Geri kalmış bölgelerin kalkınmasını ve yapısal uyumunu desteklemek,
- Sanayisi gerileyen bölgelerin ekonomilerini geliştirmek,
- Uzun süreli işsizlikle mücadele etmek,
- Gençlerin istihdamına yardımcı olmak,
- Tarım alanlarının uyumunu hızlandırmak ve kırsal alanların gelişmesine katkıda bulunmak.

Üye ülkelerin yukarıdaki hedefleri gerçekleştirilmesini sağlayacak projeleri finanse etmek için AB tarafından oluşturulan başlıca Yapısal Fonlar şunlardır:

- **Avrupa Tarımsal Yönerme ve Garanti Fonu:** Roma Antlaşması ile oluşturulan AB Ortak Tarım Politikasının yapısal sorunlarını çözmek amacıyla yapılan yatırımların finansmanına katkıda bulunmaktadır. Bu çerçevede, geri kalmış tarım bölgelerinin yapısal uyumu ve kırsal kalkınmanın teşviki, Ortak Tarım Politikasının reformu kapsamında tarımsal yapının düzenlenmesi ve kırsal kesimin geliştirilmesi Avrupa Tarımsal Yönerme ve Garanti Fonu tarafından sağlanacak yardımların temel konusudur.
- **Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu:** Konsey kararı ile 1975 yılında oluşturulan Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonunun temel amacı üye ülkelerin geri kalmış bölgelerinin kalkınması için gerekli yardımları sağlamaktır. Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu üye ülkelerin bölgesel politikalarını koordine etmeyi, az gelişmiş bölgelerin kalkınması için sanayi, hizmet ve alt yapı yatırımlarının finansmanına katkıda bulunmayı hedeflemektedir.
- **Avrupa Sosyal Fonu:** Roma Antlaşması ile oluşturulan Avrupa Sosyal Fonunun temel amacı Topluluk içerisinde istihdam imkanlarını iyileştirmek ve çalışanların coğrafi ve mesleki hareketliliğini artırmaktır. 1961'de kurulan Avrupa Sosyal Fonu, İç Pazar dahilinde işçilerin istihdam imkanları iyileştirilecek ve yaşam seviyelerini yükseltecek tedbirlere mali destek sağlamaktadır. Yapısal işsizlik ve gizli işsizlik ile mücadelede alınan uzun vadeli tedbirlerin hayata geçirilmesinde Avrupa Sosyal Fonunun önemli katkıları olmuştur.
- **Uyum Fonu:** Üye ülkeler, Topluluk tarafından ortaya konan ekonomik ve parasal birliğin tamamlanması hedefine ulaşabilmek için, bütçe açıklarını azaltmak ve kamu açıklarının kontrol altında tutmak suretiyle kamu giderlerini kontrol etmek zorundadırlar. Kamu harcamalarının kontrol altında tutma zorunluluğu Topluluğun diğerlerine göre az gelişmiş ülkeleri için başta altyapı olmak üzere ekonominin gelişmesine katkıda bulunacak büyük yatırımların gerçekleştirilmesine engel teşkil etmektedir. Topluluğun en fakir ülkelerinin hızla kalkınmalarını sağlamak ve ülkeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarını azaltmak amacıyla hareket eden Topluluk, Maastricht Antlaşması'nda, bu amacın gerçekleştirilmesini kolaylaştırmak için Uyum Fonu adı altında bir fonun kurulması onaylamıştır.
- **Balıkçılık Sektörü İçin Mali Araçlar:** Topluluğun Ortak Balıkçılık Politikası kapsamında yapısal uyumu sağlamak ve balıkçılığın gelişmesini desteklemek amacıyla 1994 yılında oluşturulmuştur.

Merkezi Olmayan Yapılanma Sistemi AB üyesi ülkelerde aday ülkelere farklı bir yapıda uygulanmaktadır. "Genişletilmiş Merkezi Olmayan Yapılanma" olarak ifade edilen bu sistem aday ülkelere uygulanan ve Ülkemizde de oluşturulmaya çalışılan sistemle temelde aynıdır. Üye ülkeler Yapısal Fonlar aracılığı ile tahsis edilmiş mali yardımların hangi alanlarda kullanılacağına kendi iradeleri ile karar vermektedirler. Ancak, oluşturulan projeler için aday ülkelere olduğu gibi AB Komisyonu'nun onayının alınmasına gerek yoktur. Üye ülkelere AB kaynakları ile finanse edilen projelerin uygulama aşamasındaki prosedürler aday ülkelere benimsenen ve Ülkemiz tarafından oluşturulmaya çalışılan sistemle aynı özellikleri taşımaktadır.

İspanya, Portekiz ve Yunanistan, milli gelirlerinin diğer AB ülkelerinin milli gelirlerine göre daha düşük olmasından dolayı üyeliklerinden itibaren Yapısal Fonların tamamından faydalanma imkanına sahip olmuşlardır. İspanya, Portekiz ve Yunanistan tarafından altyapı yatırımları, tarımın modernizasyonu, çevre, enerji, telekomünikasyon, istihdamın geliştirilmesi, KOBİ'ler, geri kalmış bölgelerin ve kırsal gelişimin desteklenmesi, balıkçılık, turizm, eğitim, araştırma-geliştirme yatırımları vb birçok alanda geliştirilen projelerin AB mali kaynakları ile hayata geçirilmesi bu ülkelerin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmuştur.

AB mali kaynakları söz konusu ülkelerin ekonomik gelişmeyi destekleyecek projeleri hayata geçirmede karşılaştıkları finansman sorunlarının çözülmesinde önemli rol oynamışlardır. Üyelik tarihlerinden günümüze kadar ki dönem incelendiğinde İspanya, Portekiz ve Yunanistan'ın Avrupa Birliği'nden gerek hibe gerek kredi olarak ciddi boyutta mali yardım sağladığı gözükmemektedir. Birliğe 1986 yılında üye olan İspanya'ya 1986 yılından 2001 yılı sonuna kadar yaklaşık 80 milyar Euro hibe ve 42 Milyar Euro kredi yardımı yapılmıştır. Yine aynı yılda AB'ye üye olmuş Portekiz'e 1986-2001 yılları arasında yaklaşık 32 Milyar Euro hibe ve 18 Milyar Euro kredi yardımı sağlanmıştır. Yunanistan, 1981 yılında tam üye olduğu AB'den 2001 yılı sonuna kadar yaklaşık 47 Milyar Euro hibe ve 9 milyar Euro da kredi yardımı sağlamıştır. Bu rakamlar çerçevesinde, AB, hibe ve kredi yardımı olarak hesaplandığında yıllık ortalama İspanya'ya 8,8 Milyar Euro, Portekiz'e 3,1 Milyar Euro ve Yunanistan'a 2,8 Milyar Euro mali yardımda bulunmuştur.

AB mali kaynaklarına ek olarak tam üyeliğinin getirmiş olduğu istikrar ve güven ortamı söz konusu ülkelerin ekonomilerine önemli ölçüde ivme kazandırmıştır. AB üyeliği ile birlikte İspanya, Portekiz ve Yunanistan'a gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında önemli ölçüde artış sağlanmıştır. Örnek olarak, İspanya'ya son 10 yıllık süre içerisinde yıllık ortalama 10 Milyar ABD Doları doğrudan yabancı sermaye yatırımı yapılmıştır.

Söz konusu ülkeler AB üyeliğinin sağlamış olduğu olumlu etki ile ekonomide kazandıkları ivme çerçevesinde milli gelir artışlarında önemli başarı elde etmişlerdir. Ekteki tablodan da görüleceği üzere İspanya'nın üyelik tarihinde 5.250 ABD Doları olan kişi başına milli geliri 2001 yılında 14.860 ABD Doları seviyesine yükselmiştir. Portekiz'in tam üye olduğu tarihte 2.470 ABD Doları olan kişi başına milli geliri ise 10.670 ABD Dolarına yükselmiştir. 1981 yılında AB'ye üye olduğunda kişi başına milli geliri 5.700 ABD Doları olan Yunanistan'ın 2001 yılında ulaştığı rakam 11.780 ABD Dolarıdır. Aynı dönem içerisinde ülkemizin gösterdiği performansı değerlendirdiğimize sonuç pek de olumlu değildir. Türkiye'nin 1981 yılında 1.920 ABD Doları olan kişi başına milli geliri 2001 yılında 2.540 ABD Doları olarak gerçekleşmiştir.

Sonuç olarak, söz konusu AB üyesi ülkeler son yirmil yıl içerisindeki ekonomik gelişmede gösterdikleri performansı sadece AB'den temin ettikleri mali kaynakları kullanarak sağlamamışlardır. Ancak, AB mali yardımlarının ekonominin birçok alanında kullanılmasının yarattığı ivme ile birlikte AB üyeliğinin sağlamış olduğu istikrar ve güven ortamı İspanya, Yunanistan ve Portekiz'in bugün gelişmiş bir ülke olmalarında önemli rol oynamıştır.

7 | 10 |

AB üyesi olan İspanya ile gerek nüfus gerek ekonomik yapı olarak benzerlik gösteren Türkiye'nin hibe ve kredi olarak değişik finansman kaynaklarından her yıl ortalama 3-5 milyar dolar dolayında dış kaynak kullandığını düşünülürken, üyelikle birlikte AB tarafından Ülkemize mali işbirliği kapsamında sağlanabilecek yardımların dış kaynak ihtiyaçlarımızı karşılayabilecek düzeyde olduğu görülmektedir.

Ayrıca, AB üyeliğinin getirmiş olduğu istikrar ve güven ortamı sayesinde söz konusu ülkelere gelen doğrudan yabancı sermaye artışında önemli artışlar kaydedilmiştir.